

Hållbarhets PM

Ingen fattigdom

Ingen hunger

Hälsa och välbefinnande

God utbildning för alla

Jämställdhet

Rent vatten och sanitet

Hållbar energi för alla

Anständiga arbetsvillkor
och ekonomisk tillväxt

Hållbar industri,
innovationer och
infrastruktur

Minskad ojämlikhet

Hållbara städer och
samhällen

Hållbar konsumtion och
produktion

Bekämpa
klimatförändringen

Hav och marina resurser

Ekosystem och biologisk
mångfald

Fredliga och inkluderande
samhällen

Genomförande och
globalt partnerskap

GLOBALA MÅLEN
För hållbar utveckling

2016-09-16

Petra Adrup
Fennia Carlander

Granskad av: Helen Segerstedt

1 Inledning

Att agera hållbart innebär att man bedriver sin verksamhet med ett långsiktigt perspektiv, att man har en helhetssyn där byggstenarna miljö, ekonomi och sociala aspekter - är lika viktiga för att nå jämvikt, det vill säga hållbarhet.

FN har antagit 17 stycken hållbarhetsmål (se bild nedan) för att uppnå global hållbar utveckling. Målen syftar till att utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen samt att lösa klimatkrisen de kommande 15 åren. De globala målen presenteras nedan. För Näsby slottsområdes nya detaljplan är inte samtliga mål tillämpbara. Mål nummer 1 - ingen fattigdom, 2 - ingen hunger, 4 - god utbildning för alla och 17 - genomförande och globalt partnerskap är inte aktuella aspekter för detaljplanen. FNs hållbarhetsmål uppnås i stora delar enbart genom att följa svenska lagar och författningar. Därför kommer planförslaget i detta hållbarhets-PM jämföras med relevanta svenska miljö kvalitets- och folkhälsomål.

Figur 1. FN:s 17 hållbarhetsmål (källa: www.globalamalen.se)

1.1 Hållbarhets PM - Hållbarhet ur två perspektiv

Målen i del 1 syftar till att uppnå en framtida hållbar situation ur ett miljömässigt, hälsomässigt och socialt perspektiv. I del 1 ges även förslag på åtgärder som kan vidtas för att planområdet ska kunna bli en hållbar stadsdel. Del 1 utgår från aspekter kopplade till de svenska miljö kvalitetsmålen och folkhälsomålen.

I del 2 görs en kvalitativ bedömning av hur hållbart planförslaget, relativt nollalternativet är och visualiserar detta i en hållbarhetsros. Skillnaden mellan del 1 och 2 handlar om perspektiv. I del 1 jämförs planförslaget relativt uppsatta mål. Del 2 är mer framåtsyftande och perspektiven är därför något annorlunda, åtgärderna kan vara desamma i del 1 och 2 för att nå en hållbar stadsdel, men perspektivet är delvis bredare i del 2 än vad de svenska miljö- och folkhälsomålen vill åstadkomma. Ett exempel är att i del 1 undersöks begränsad klimatpåverkan, som berör klimatfrågor som handlar om att begränsa och i del 2 bedöms hur klimatanpassad planen är och hur man kan anpassa området till ett förändrat klimat.

2 Hållbarhetsbedömning

2.1 Del 1 - Miljökvalitetsmålen och folkhälsomålen

I detta PMs första del redogörs för hur hänsyn i planen tas till relevanta miljökvalitets- och folkhälsomål för planförslaget¹. I tabellen nedan görs en kvalitativ bedömning av planförslagets påverkan utifrån de mål som bedöms vara av betydelse. De olika färgerna innebär:

- Planförslaget innebär en förbättring i jämförelse med nuläget
- Planförslaget innebär ett oförändrat förhållande i jämförelse med nuläget
- Planförslaget innebär en försämring i jämförelse med nuläget

Tabell 1.1 Planförslagets påverkan på miljökvalitets- och folkhälsomålen samt möjligheter för ökad hållbarhet utifrån respektive mål

Miljökvalitetsmål (inklusive bestämningsfaktorer)	Planförslagets påverkan	Möjligheter
Begränsad klimatpåverkan (utsläpp av växthusgaser)	I princip all typ av mänsklig aktivitet bidrar till att öka utsläppen. Utbyggnad av bostäder i ett område som delvis utgörs av naturområde leder till att det släpps ut mer växthusgaser.	Genom att utnyttja förnybar energi inom området och bygga energisnålt kan området sträva efter "nettonoll" utsläpp. Vid anläggningen av området kan man anta ett miljöprogram som styr val av drivmedel för entreprenörer och produkter som tillverkats energisnålt och reducerar energitillförsel. Exploatören kommer att verka för att starta upp en bilpool samt laddstolpar för elbilar inom området och boendeparkeringen. Nybyggnationen sker i ett kollektivtrafiknära läge, vilket ger möjligheter för boende och besökare till området att resa kollektivt. God tillgänglighet till stationen Näsby allé skapas.
Frisk luft (utsläpp av luftföroreningar)	Planen medför inga större förändringar inom planområdet. Fler bostäder och nya vägsträckningarna inom området ökar trafiken något inom området och därmed kan luftföroreningarna öka.	Anläggning av parkeringsplatser med laddstolpar inom området för att stimulera till elbilar inom området för att reducera luftutsläpp från biltrafik. Anläggning av bra cykelinfrastruktur bidrar till att minska luftutsläppen.
Giftfri miljö (påverkan och exponering av markföroreningar)	Planen medför en möjlighet att hantera eventuella föroreningar på ett kontrollerat sätt så att risken för spridning av föroreningar minskar på längre sikt. Vissa delar av området som har förhöjda värden av radon kommer att anläggas anpassat för att förebygga radonrisken.	Miljökontrollerade materialval ska eftersträvas. Användningen av kemiska produkter och byggmaterial med farliga ämnen ska minimeras i såväl byggnader som infrastruktur.

¹ Samtliga miljökvalitets- och folkhälsomål samt urvalet för vilka som är relevanta presenteras i MKB Näsby slott, Structor, 2016

	Planförslagets påverkan	Möjligheter
Ingen övergödning (utsläpp av övergödande ämnen)	<p>Planen möjliggör en ökad andel hårdgjorda ytor och en ökad mängd dagvatten. Planen möjliggör dock även dagvattenlösningar för att hantera de näringsämnen som inte längre kan fördröjas och tas upp av grönytor vilket leder till att belastningen av näringsämnen på Näsbyviken minskar.</p> <p>Miljöprogram under byggtiden, som föreslås i MKBn för att minska risk för föroreningsspridning och spridning av näringsämnen till Näsbyviken/Värtan.</p>	<p>Utfyllnaden av Strandängsområdet kan göras av infiltrerande material så att det i praktiken skapas ett stort dagvattenmagasin under delar av området som ytterligare minskar närings- och utsläpp av övergödande ämnen till Näsbyviken/Värtan².</p>
Hav i balans samt levande kust och skärgård (<i>god ekologisk och kemisk status, ekosystemtjänster, grunda kustnära miljöer, gynnsam bevarandestatus och genetisk variation, bevarade natur- och kulturmiljövärden, friluftsliv och buller</i>)	<p>Planerade dagvattenlösningar minskar tillförseln av näringsämnen till Näsbyviken vilket bedöms kunna bidra till att miljö kvalitetsnormerna kan följas. Planförslaget innebär att natur- och kulturmiljön längs vattnet huvudsakligen bevaras. Avseende friluftsliv och buller så bedöms inte planförslaget medföra buller som stör upplevelsen av Näsbyviken. Buller från båtliv och verksamheter förväntas bli ungefär desamma som idag.</p> <p>Genom detaljplanläggningen övergår privat mark i strandområdet till kommunal mark, som planläggs som allmän platsmark för att trygga allmänhetens tillgång till strandområdet samt ett bevarande och utvecklande av naturvärden i området.</p>	
Myllrande våtmarker (<i>bevarade av natur- och kulturmiljövärden, ekosystemtjänster vidmakthålls, friluftsliv och buller,</i>)	<p>Området för strandängarna fungerar delvis som våtmarker idag som har ett rikt växt- och djurliv. Bebyggelsen har anpassats så att merparten av området kommer att fortsätta fungera som våtmark. Delar av ett dike med lägre naturvärde kommer att ianspråkta för att kunna anlägga bostadsområden och vägar.</p>	<p>Kvarvarande våtmarksområde/dike kan skötas så att det stimulerar och attraherar flera arter och ekosystemtjänster.</p> <p>En skötselplan kan tas fram som bidrar till utveckling av kvarvarande naturområden.</p>
God bebyggd miljö (hållbar samhällsplanering, anpassad infrastruktur, tillgång till kollektivtrafiksystem, natur- och grönområden samt kulturmiljöer, exponering av luftföroreningar och buller)	<p>Planförslaget medför att fler människor får möjlighet att bo nära till variationsrika natur- och kulturmiljöer. Vidare skapas en hälsosam bostadsmiljö med närhet till förskola och andra funktioner och där exponeringen av luftföroreningar, buller och risker är låg. Varierande typer av bostäder planeras, flerbostadshus, parhus, seniorlägenheter samt vård- och omsorgsboende.</p> <p>Det nya bostadsområdet ligger nära till existerande kollektivtrafik, som längst 500 meter från stationen Näsby allé.</p>	<p>Exploatören kommer att verka för att starta upp en bilpool samt laddstolpar för elbilar inom området.</p> <p>Cykeluthyrning kan upprättas inom området för att stimulera till ett ökat cykelåkande.</p> <p>Genom att plantera växter som tar upp luftföroreningar kan den ökade trafikens luftutsläpp tas omhand.</p> <p>Det kollektivtrafiknära läget samt ökad tillgänglighet för gående och cyklister ger möjlighet till flera sätt att resa på.</p>

² Dagvattenhantering i Näsby slotts trädgårdsstad, Täby kommun, WRS Uppsala, 2016-06-03

	Planförslagets påverkan	Möjligheter
God bebyggd miljö forts.	I projektet ska Täbys avfallsplan följas ³ för hur avfallshanteringen ska gå till i projektet. Planförslaget ska följa avfallsplanens rekommendationer för att bidra till att Täbys avfallsmål kan nås.	Ljudklass B eftersträvas i de tillkommande bostäderna för att uppnå god ljudkvalitet i boendet. Avfallslösningarna i området underlättar för boende och verksamheter att i första hand minimera, återanvända och sortera sitt avfall. Insamling av matavfall och förpackningar ska möjliggöras.
Ett rikt växt- och djurliv (bevarande av naturtyper och arter, grönstruktur och ekosystemtjänster)	Viss naturmark ianspråkats för den nya bebyggelsen. Alléer, parkmiljön och stora delar av naturmiljön samt arter knutna till dessa kommer vara kvar. Planen bedöms inte förändra tillgången till ekosystemtjänster.	Genom att plantera ytterligare lövträd inom området samt föryngrar alléerna stimuleras de gröna sambanden i trakten/regionen och alléerna kommer finnas kvar framöver. I underlagsutredningen för trädalléer finns olika förslag för att få bättre välmående alléer ⁴ . Installation av bikupor inom området, gröna väggar. Skapa möjligheter till egen odling. Genom en skötselplan kan naturvärden och djurliv värnas och utvecklas i området.
(tillgång till tätortsnära natur)	Den nya detaljplanen kommer byggas i ett område i direkt närhet till varierad natur som vattenmiljö, parkmiljö.	
Folkhälsomål (inklusive bestämningsfaktorer)		
Delaktighet och inflytande i samhället (socialt och kulturellt deltagande)	I detaljplanearbetets inledning hölls en medborgardialog för att undersöka hur grannar och andra intressenter skulle vilja utforma området kring Näsby slott. Synpunkterna har varit ett viktigt underlag i framtagandet av detaljplanen. Området planeras för olika typer av bostäder och målgrupper (seniorboende och familjer samt vård- och omsorgsboende). I området ges även plats för olika verksamheter som idrottsplats, hotell- och café, restaurang, senior-boende, förskoleverksamhet och lekplats vilket gynnar och stärker de sociala sambanden.	Fler olika typer av spontana mötesplatser inom området.
Ekonomiska och sociala förutsättningar (boendemiljö)	Området planläggs för olika typer av boendemiljöer och området kommer att anpassas med tillgänglighetsåtgärder för för funktionshindrade, såsom ramper och HWC etc.	Den tilltänkta aktören för äldreboendets (Silver life) vision är att integrera äldreboendet i området och öppna upp för möten. De har många idéer för att skapa allmänna ytor och integration (eg. mellan olika åldersgrupper) med café i bottenvåningen som är öppet för allmänheten mm ⁵ .

³ Plan för avfallshandling i ett hållbart samhälle 2009-2020, SÖRAB, <http://www.taby.se/Bygga-bo-och-miljo/Avfall-och-atervinning/Regler-och-riktlinjer/Avfallsplan-2020/>

⁴ Befintliga trädalléer Näsby Slott, VIÖS AB, 2016

⁵ Programhandling Förslag till nybyggnad Vård- och omsorgsboende, Närby slottspark Täby kommun, a-sidan, 2016-05-26

	Planförslagets påverkan	Möjligheter
Barn och ungas uppväxtvillkor (boendemiljö, skolmiljö)	Planförslaget innebär en boendemiljö nära till stora partier av grönområden och planförslaget innehåller även en anläggning av lekplats. Inom planområdet finns det redan en förskola som har möjlighet att byggas ut vid behov.	
Miljöer och produkter (exponering för luftföroreningar och buller)	Planen medför inga större förändringar inom planområdet. Delvis kommer bebyggelsen längs med Djursholmsvägen att reducera bullernivåer från Roslagsbanan och vägen inom området. Nya bostäder och vägsträckningar inom området ökar trafiken inom området något och därmed luftföroreningar och buller.	Genom att plantera växter som tar upp luftföroreningar kan den eventuellt ökade trafikens luftutsläpp tas omhand. Miljöprogram under projekterings- och byggskede för att minska risk för föroreningsspridning. Användningen av kemiska produkter och byggmaterial med farliga ämnen ska minimeras i såväl byggnader som infrastruktur. Miljökontrollerade materialval ska eftersträvas.
Fysisk aktivitet (fysisk aktivitet)	Planen medför boende och vistelse för besökande i ett attraktivt grönområde där det finns utrymme för fysisk aktivitet.	
Klimatanpassning (robusthet) (Hållbarhet till en väderrelaterad faktor)	Planförslaget medför att nya bostäder delvis anläggs i ett område där översvämningsrisk förekommer. Uppfyllnad av mark för att reducera översvämningsriskerna inom området samt lokala och blå-gröna dagvattensystem gör att området är robust.	Välja material och färgsättningar som klarar nederbörd och värmeböljor bättre (ljusa fasadfärger kräver mindre energitillförsel för att kyla fastigheterna vid värmeböljor).

Färgsättningen i tabellen ovan illustrerar att planförslaget huvudsakligen medför en förbättring i jämförelse med nuläget. Vissa delar bedöms vara desamma som idag, dvs ingen förändring har skett och det finns möjligheter till förbättring. Planförslaget har en negativ inverkan på miljö kvalitetsmålet begränsad klimatpåverkan. I princip all mänsklig aktivitet och tillverkning eller omvandling av produkter påverkar klimatet, vilket medför att exploatering är negativ oavsett i vilken grad. Däremot kan man minska klimatpåverkan genom att välja material och utformning som gör att den nya bebyggelsen är energisnål samt att man endast har en förnybar energiförsörjning. Andra sätt att minska klimatpåverkan är att området bygger smarta parkeringsplatser där bilarna exempelvis inte behöver kallstartas på vintern och att ställa ut elladdstolpar så att boende och besökare i området kan stimuleras till att använda elbilar samt att arbeta aktivt för att öka attraktiviteten i att gå, cykla och åka kollektivt.

I övrigt bedöms planförslaget innebära en positiv förändring/generering eller innebär ett oförändrat förhållande i jämförelse med nuläget.

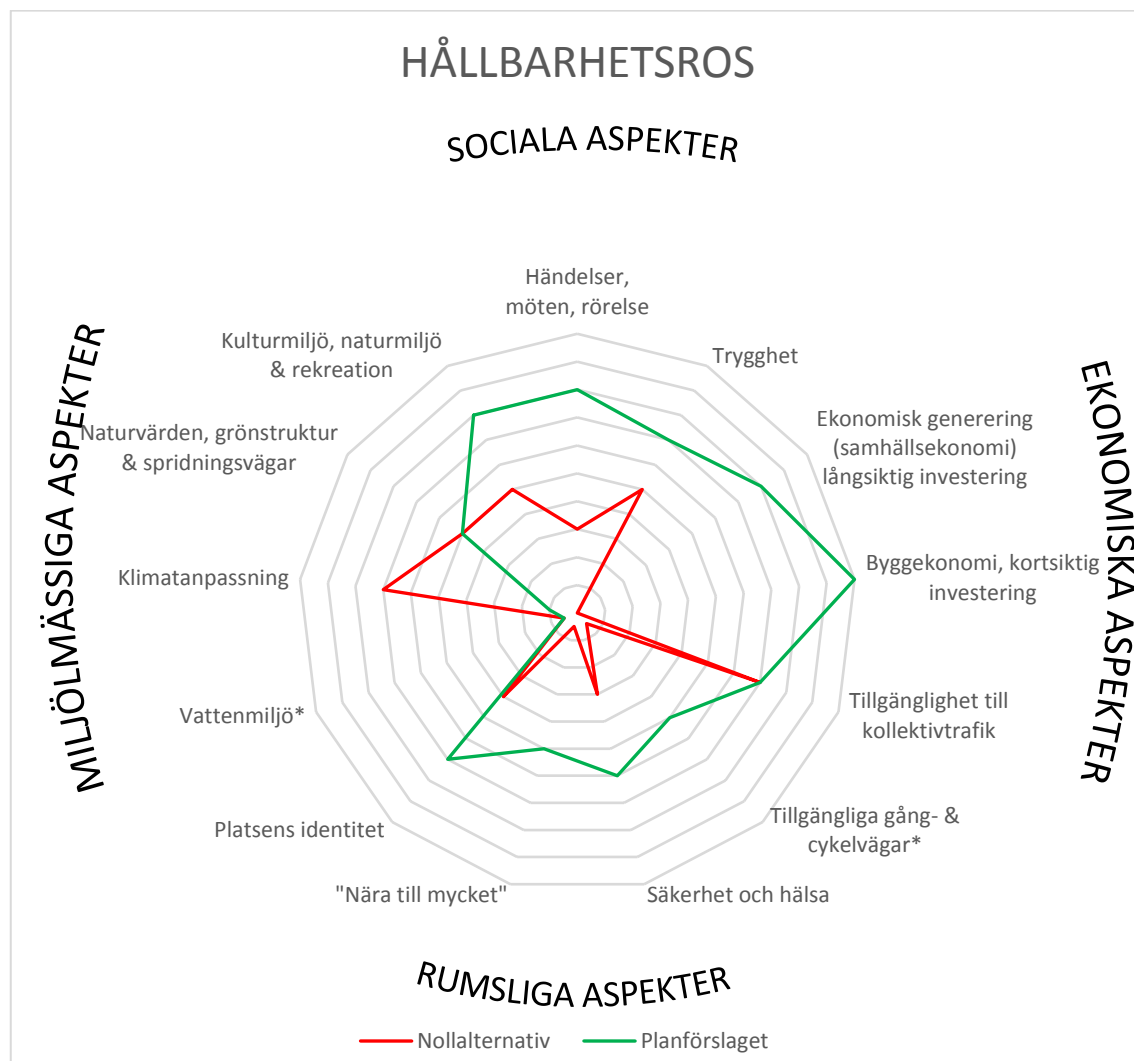
2.2 Del 2 - Hållbarhetsrosen - en kvalitativ bedömning utifrån ett miljömässigt, socialt, ekonomiskt och rumsligt hållbarhetsperspektiv

Värderosen är ett verktyg för att på ett översiktligt sätt kunna utvärdera och illustrera hållbarheten i olika stadsutvecklingsförslag. I värderosen beskrivs hur hållbart förslaget är ur ett miljömässigt, socialt, ekonomiskt och rumsligt perspektiv, till skillnad från del 1 där utgångspunkten var de svenska miljö kvalitets- och folkhälsomålen.

Varje variabel rymmer olika aspekter som kan anpassas till det aktuella projektet. I värderosen markeras hur väl ett förslag uppfyller kraven för respektive aspekt. Om förslaget är hållbart markeras detta långt ut på den axel som tillhör den utvärderade aspekten och om det är mindre hållbart hamnar markeringen närmare centrum av rosen.

Den helt fyllda rosen är den idealiskt hållbara stadsdelen. Vissa indikatorer är av sin karaktär mätbara och konkreta, medan andra är mera värderande. Värderosen ska betraktas som en bedömning av möjligheterna att nå hållbar utveckling och inte ett absolut värde på hållbarhet.

I hållbarhetsrosen jämförs nollalternativet, röd ros, med planförslagets gröna ros, se figur nedan. I hållbarhetsrosen finns fyra grupperingar av aspekter sociala, ekonomiska, rumsliga samt miljömässiga.

Figur 2. Hållbarhetsrosen – kvalitativ hållbarhetsbedömning utefter miljömässiga, sociala, ekonomiska och rumsliga aspekter.

Hållbarhetsrosen för planförslaget är större än nollalternativet vilket visar att planförslaget är mer hållbart än nollalternativet. I hållbarhetsrosens jämförelse har för nollalternativet antagits att planområdet inte har någon betydande utveckling och inte exploateras, dvs, att det huvudsakligen används på samma sätt som idag. Enligt gällande detaljplan är det dock möjligt att bebygga större delen av planområdet för militär verksamhet. Ett annat scenario i nollalternativet skulle därför vara att området skulle kunna övergå till militär verksamhet som kan bedrivas och utvecklas inom området vilket skulle försämra allmänhetens tillgänglighet till området. En sådan utveckling bedöms vara mindre hållbar än det redovisade nollalternativet och beskrivs därför inte närmare här. Nedan följer en mer detaljerad förklaring av hållbarhetsrosen.

2.2.1 Ekonomiska aspekter

I bedömningen av de ekonomiska aspekterna är planförslaget tydligt mer hållbart, vilket beror på att exploateringen är en investering i bostäder, vilket är en tydlig brist idag och skapar trygghet och förutsättningar så att fler bo och arbeta i kommunen och regionen, vilket bland annat bidrar till ökade skatteintäkter för kommunen. Förslaget medför också en ekonomisk generering under byggskedet då anläggnings- och byggnadsarbeten medför fler arbetstillfällen. Planförslaget medför också en större ekonomisk möjlighet för befintliga verksamheter då området troligen får lättare att bära sig och utvecklas.

2.2.2 Rumsliga aspekter

Planförslaget innebär att man exploaterar i en attraktiv miljö (platsens identitet) där man har nära till kollektivtrafik och tillgängliga gång och cykelleder. Utbyggnaden är planerad till ett område som är relativt lugnt och som framförallt nyttjas i rekreativt syfte. Att bygga bostäder i området gör att området bli mer säkert genom att det rör sig mer människor i området och utbyggnaden medför även att området lyses upp kvällstid (trygghetskänsla = säkerhet). Planförslaget innebär att området blir öppet och en blandning mellan olika användningsområden och verksamheter, ger mer liv och rörelse över dygnet och skapar större trygghet. Vidare kommer belysning och utformning av allmän plats och kvartermark ta hänsyn till detta.

Avseende hälsa bedöms detta i förhållande till bostadsbristen i regionen, planen medför fler bostäder vilket gör att fler har någonstans att bo och att bostäderna anläggs i en attraktiv miljö med aspekter som minskar stress (exempelvis närhet till naturområden).

2.2.3 Miljömässiga aspekter

De miljömässiga aspekterna bedöms inte förändras i så stor grad. Planförslaget möjliggör att delar av planområdet fylls upp som åtgärd för att kunna använda marken utan risk för översvämning. Ur ett hållbarhetsperspektiv är det dock mer lämpligt att bygga i områden där det inte förekommer någon översvämningrisk och istället låta naturmarken utgöra en översvämningssbar zon. Ytor där husen placeras är delvis redan hårdgjorda ytor och endast mindre värdefulla naturmiljöer ianspråkats varför planförslaget inte innebär någon större skillnad för denna aspekt jämfört med nollalternativet. Planförslaget innebär även en möjlighet genom att fler människor kanske kommer att odla och plantera saker på sina balkonger eller i trädgårdar. Planförslaget innebär också ett större skydd för områdets naturmiljö genom att värdefull naturmiljö avsätts som natur och parkmark. Med den dagvattenhantering som planeras innebär planförslaget en förbättring för Näsbyviken jämfört med nollalternativet där dagvattnet går ut orenat.

2.2.4 Sociala aspekter

Planförslaget möjliggör ett nytt bostadsområde för olika målgrupper med plats för spontana möten och aktiviteter vilket är positivt ur ett hållbarhetsperspektiv. Genom ny bebyggelse och fler människor och aktiviteter i området ökar känslan av trygghet. Möjligheter till rekreation och att uppleva kulturmiljön ökar och fler kommer att ta del av områdets rekreativa delar vilket innebär att förutsättningar att dessa kommer att vara kvar ökar. Planförslaget innebär även ett säkerställande av allmänhetens tillgänglighet till området som inte finns i den detaljplan som gäller för området idag.

För mer detaljer avseende naturmiljö hänvisas till Ekologigruppens rapport⁶. För detaljer avseende dagvatten hänvisas till WRS rapport⁷ samt Swecos översvämningsutredning⁸. För mer detaljer avseende avfall hänvisas till Täbys avfallspolicy⁹.

⁶ Näsby slott- Naturvärden och utvalda ekosystemtjänster, underlag inför detaljplan, Ekologigruppen 2016-06-09

⁷ Dagvattenhantering i Näsby slotts trädgårdsstad, Täby kommun, WRS Uppsala, 2016-06-03

⁸ Näsby slott översvämningsrisk, Översvämningsrisk av Näsby slottsområdet, Sweco 2016-07-06

⁹ Plan för avfallshantering i ett hållbart samhälle 2009-2020, SÖRAB, <http://www.taby.se/Bygga-bo-och-miljo/Avfall-och-atervinning/Regler-och-riktlinjer/Avfallsplan-2020/>